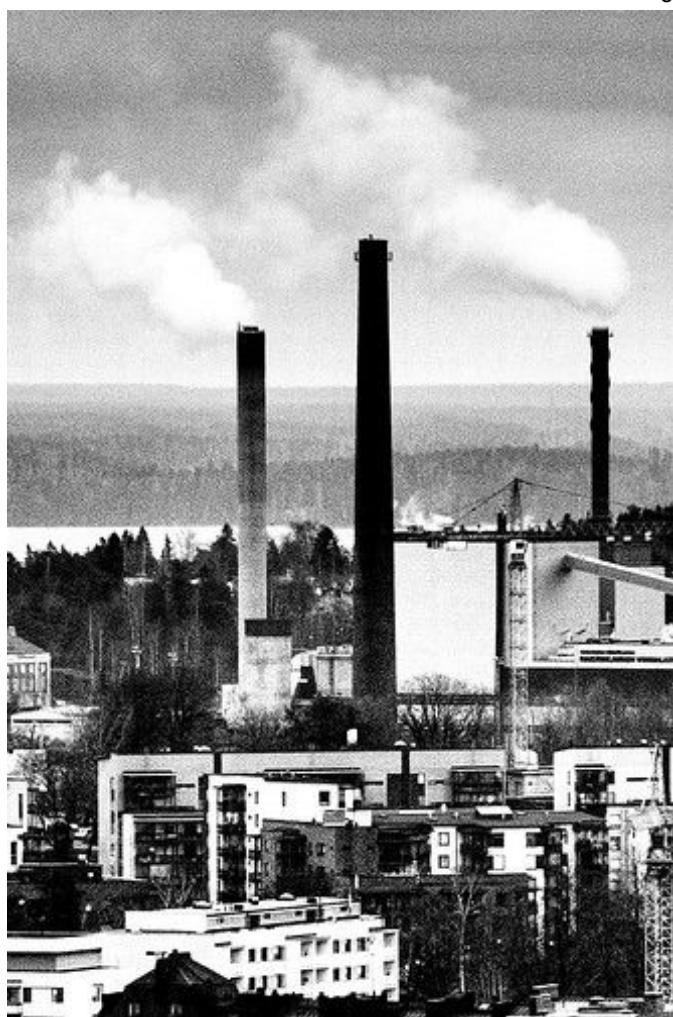

" Starec je govoril mi, da bila si lepa ti, kakor rosa jutranja, polna si življenja bila
Zdaj pa gledam reka te, ko vališ počasi se, zdaj osamljena si vsa, polna mrtvega blaga. "

Perpetuum mobile ali kdo bo ustavil ekološko katastrofo?

Sedi mi nasproti, grize slastne piškote in je kakor vsak drug človek, ki bi to lahko počel. Pa ni kakor drugi. Bila je ena onih, ki jim je nek popoln tujec v trenutku uničil življenje, ko jim je povedal, da ima ono bolezen, ki je še ne dolgo tega veljala za gotovo smrt: "Gospa, imate raka..." Da. In potem prva misel, da bo umrla - kakor dve njeni teti in kar nekaj sestričen in bratrancev. Tako, po hitrem postopku odstranitve bolne dojke in bezgavk pod levo pazduho, molk moža in solze štirih otrok, šest brutalnih kemoterapij, ki so jo na zunaj in še huje na znotraj zaznamovale. Polletno nošenje očitne lasulje, halucinacije, bruhanje, oslabitev imunskega

Slika: Factories of temple – Will Hybrid

sistema...In zatem trije meseci obsevanj. Vsak dan ob šestih s Koroške v Ljubljano. Dolga, mučna pot ambulantnega vozila, napolnjenega z upajočimi ljudi. Trije so od tedaj že umrli. »Sami dobri ljudje« pravi, ko se jih spominja in vedno pripomni, kako je lahko srečna, da še lahko živi, pa čeprav tako...brez prsi, z od zdravil poškodovanimi kostmi, s strupi v telesu, kateri so ostali od kemoterapij in z novo kratko pričesko.

Ko sem bila v četrtem razredu osnovne šole, smo pri predmetu spoznavanju narave in družbe brali v učbeniku, da je od vseh območij v Sloveniji najbolj ekološko kritična prav naša mežiška dolina. Zgornji del doline so poimenovali Dolina smrti. To je učiteljica poudarila in ta odstavek smo morali dvakrat na glas prebrati. A zdi se mi, da se nam je to takrat v otroški nevednosti in samoumevnosti tega, kar smo imeli, zdelo dobro, saj smo vendar bili omenjeni v učbeniku, ki nas je sicer (in naš še) vedno in vztrajno pozabljal. **Dolina smrti, da, saj je umrlo dobesedno vse: od rib do rož.** Preživeli so (vsaj začasno) le ljudje. Kadmijski in svinec iz dveh tovarn sta najprej terjala davek v Žerjavu, kjer otroci v 60. letih 20. stoletja, dejansko (če verjamete ali ne) niso vedeli, kakšne barve so drevesa. Na nekem natečaju za otroke osnovni šol Jugoslavije na temo » Moj kraj » so na primer risali le sivo in črno, pa ne zato, ker bi jim primanjkovalo barve, ampak ker je bilo take barve vse kar jih je obkrožalo. Potem se je začelo obolevanje živine, pojavile so se mutacije zarodkov, spontani splavi pri Korošicah se je kmalu pojavil na prvem mestu v Sloveniji, kjer ostaja še danes in končno poplava raka. Kje in pri komer si ga morete zamisliti. **Včasih se zdi, da ni drugega načina, kot da umreš.** Skoraj vsak konec tedna, ko se vrnem domov, mi pri kosilu zasolijo, ali je kdo umrl ali kdo je zbolel za rakom.

Problematika je srhljiva, nekemu se je moralo to industrijsko kajenje iz dimnikov, poginjanje divjih živali in sušenje rastlin zdeti nenevarno in normalno, da v tem ni videl prevelike grožnje, tako da se je lahko ta ekološka katastrofa vršila brez kakršnega koli nadzora, ki do devetdesetih let verjetno sploh ni obstajal, kar debelih petdeset let. Koga obtoževati? Neme tovarne? Industrializacijo, ki nam je omogočila današnji način življenja in brezglavo potrošnjo; na drugi strani pa bolezen, najnaprednejšo in pametnejšo od ljudi, brezposelnost, razvitost, ki je stagnirala tako dolgo, da je postala zopet zaostalost? A vedno je bilo tako...Nekdo je pogнал vedno vrteče se kolo v upanju, da bo to vedno delalo dobro. Kdo ga bo ustavil? Je res treba Černobila, da se zamisliš?

In Mežiška dolina je spet zelena in navidezno zdrava. Turistična agencija jo celo propagira (kolikor jo) s sloganom *barvitost dolin*, kakor da se posmehuje preteklosti in ona še vedno sedi tam na stolu in sreba zeliščni čaj. Odkar je imela kemoterapijo, njen želodec ne prenaša kave (in česna). Zdaj je mirna in stoično prenaša svoje tegobe. Že pol leta spet hodi v službo - za polovičen delovni čas, a tam ostaja mnogo dlje. **Ne misli na svojo bolezen, če je le mogoče.**

Dora